

ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΕΦΕΣΟΥ "ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΡΘΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ" (ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΘΗΚΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ)

Κατά την διάρκεια των συζητήσεων ένα από τα επίμαχα θέματα ήταν η μονομερής εκ μέρους των Λατίνων προσθήκης στο Σύμβολο της Πίστεως του FILIOQUE. Ο Άγιος Μάρκος παρουσιάζοντας τις ορθόδοξες θέσεις απέδειξε μέσα από κείμενα αγίων Πατέρων και των Οικουμενικών Συνόδων ότι η Προσθήκη αυτή ήταν παράτυπη και αυθαίρετη καινοτομία, που διατάρασσε τις σχέσεις των Προσώπων της Αγίας Τριάδος και εισήγε μία φοβερή αίρεση στην Εκκλησία. Η ομιλία του Αγίου Μάρκου επιγράφεται "*Ομολογία περί της ορθής πίστεως*" (P.G. 160, 100 κ.ε.). Εδώ παρατίθεται το τελευταίο μέρος της Ομολογίας, το ειδικώς αναφερόμενον στην Προσθήκη του FILIOQUE (προηγουμένως ο Άγιος Μάρκος είχε αποδείξει ότι το FILIOQUE αποτελεί αίρεση καταδικαστέα από τους Αγίους Πατέρες και τις Οικουμενικές Συνόδους).

"Το ιερόν της πίστεως σύμβολον ακίνητον δει φυλάττεσθαι κρίνω ως εξεδόθη και ους αποβάλλονται συναποβαλλόμενοι, ουδέποτε εις κοινωνίαν προσδέξομαι, τους τολμήσαντας εν τω συμβόλω την καινοτομίαν προσθήναι περί της Αγίου Πνεύματος εκπορεύσεως, έως αν εμμένωσιν τη τοιαύτη καινοτομία. Ο γαρ κοινωνών φησί τω ακοινωνήτω και αυτός ακοινωνήτος έστω, και ο θείος Χρυσόστομος εξηγούμενος το, ει τις ευαγγελίζεται υμίν πρ' ό παρελάβετε, ανάθεμα. Ουκ είπε, φησίν, εάν εναντία καταγγέλλωσιν, ή το παν ανατρέπωσιν, αλλά, καν μικρόν τε ευαγγελίζονται, παρ' ό παρελάβετε, καν το τυχόν παρακινήσωσιν, ανάθεμα έστωσαν. Και ο αυτός αύθις; οικονομητέον ένθα μη παρανομητέον. Και ο μέγας Βασίλειος εν τοις ασκητικούς φανερά έκπτωσις πίστεως και υπερηφανίας κατηγορία, ή αθετείν τι των γεγραμμένων ή επεισάγειν των μη γεγραμμένων, του Κυρίου ημών Ιησού ειπόντος, *τα εμά πρόβατα της φωνής μου ακούει*. Και προ τούτου ειρηκότος, *αλλοτρίω δε ου μοι ακολουθήσωσιν, αλλά φεύζονται απ' αυτού, ότι ουκ οίδασι την φωνήν των αλλοτρίων*, και εν τη μονάζοντας επιστολή, οίτινες την υγιή πίστιν προσποιούντες ομολογείν, κοινωνούσι δε τοις ετεροφρόσι, τους τοιούτους, ει μετά παραγγελίαν μη αποστώσι, μη μόνον ακοινωνήτους έχουν, αλλά μηδέ αδελφούς ονομάζειν. Και προ τούτου ο

Θεοφόρος Ιγνάτιος εν τη προς τον θείον Πολύκαρπον Σμύρνης επιστολή, πας ο λέγων, φησί, παρά τα διατεταγμένα, καν αξιόπιστος ή, καν νηστεύη, καν σημεία ποιεί, καν προφητεύη, λύκος σοι φαινέσθω εν προβάτου δορά, προβάτων φθοράν κατεργαζόμενος. Και τι δει πολλά λέγειν, άπαντες οι της Εκκλησίας διδάσκαλοι, πάσαι αι σύνοδοι, πάσαι αι θεία γραφαί φεύγειν τους ετερόφρονας παραινούσι, και της αυτών κοινωνίας δίστασθαι. Τούτων ουν εγώ πάντων καταφρονήσας, ακολουθήσω τοις εν θείον σύμβολον κιβδηλεύσασι, και τον Υιόν επεισάγουσι δεύτερον αίτιον του Αγίου Πνεύματος. Τα γαρ λοιπά των ατοπημάτων εκ τόγε νυν έχον, ων και έν μόνον ικανόν ήν ημάς εξ αυτών διαστήσαι, μη πάθοιμι τούτο ποτε, Παράκλητε αγαθέ, μη δ' ούτως εμαυτού και των καθηκόντων λογισμών αποπέσοιμι, της δε σης διδασκαλίας και των υπό σου εμπνευσθέντων μακαρίων ανδρών εχόμενιος, προστεθείην προς τους εμούς πατέρας, τούτο ειμή τι και άλλο εντεύθεν αποφερόμενος την ευσέβειαν".

"Τούτο το Σύμβολον απαιτούμεν υμάς, ω φίλοι, την καλήν παρακαταθήκην των ημετέρων Πατέρων, των εν τη ημετέρα βασιλίδι πόλει συναθροισθέντων. Απόδοτε τοίνυν τούτο, καθώς παρελάβετε παρ' ημών. Εί τις υμίν ενεπίστευσε παρακαταθήκην, ουκ αν αυτήν, ως παρελάβετε, παρεδώκατε; απόδοτε τοίνυν και το των πατέρων Σύμβολον, ως ελάβετε. Ου δέχεται προσθήκην, ου δέχεται μείωσι. Κέκλεισται παρ' αυτών και εσφράγισται και τους τολμώντας τούτο καινοτομείν αποπέμπονται, και τους έτερον παρ' αυτό ποιούντας ευθύναις υπάγουσι. Μικρόν υμίν η γενομένη της λέξεως προσθήκη είναι δοκεί, και ολίγος ο περι ταύτης λόγος; ουκούν και εξαιρεθείσα μικρόν αν βλάβειεν ή ουδέν, μάλλον δε ωφελήσει τα μέγιστα. Συνάψει γαρ Χριστιανούς άπαντας. Αλλά μέγα το γεγονός και πολύς ο περι τούτου λόγος. Ουκούν ουδέ ημείς αμαρτάνομεν πολύν ποιούμενοι τον περι τούτου λόγον. Δι' οικονομίαν τινά προσετέθη; δι' οικονομίαν αφαιρεθήτω páλιν, ίνα προσλάβησθε αδελφούς σπαραττομένους και την αγάπην ούτω περι πολλού ποιουμένους. Παρακαλούμεν τοίνυν υμάς, ω πατέρες και αδελφοί και κύριοι τιμιώτατοι, ως πρότερον παρεκαλέσαμεν, διό τα σπλάγχνα του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού του αγαπήσαντος ημάς, αχρείους όντας και αμαρτωλούς και απεγνωσμένους, και την ψυχήν αυτού θέντος υπέρ ημών, επανέλθωμεν προς την καλήν συμφωνίαν την προς ημάς αυτούς και τους αγίους Πατέρας, ήν είχομεν πρότερον, ότε το αυτό πάντες ελέγομεν, και ουκ ήν εν ημίν σχίσμα τι. Επιγνώμεν αλλήλους αδελφικώς. Αιδεσθώμεν τους κοινούς Πατέρας ημών. Τιμήσωμεν αυτών τους όρους. Φοβηθώμεν

αυτών τας απειλάς. Φυλάξωμεν τας παραδόσεις, ίνα ομοθυμαδόν εν ενί στόματι και μια καρδία δοξάσωμεν το πάντιμες και μεγαλοπρεπές όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν".

(= το ιερό σύμβολον της πίστεως κρίνω ότι πρέπει να φυλάσσεται ακίνητο όπως εξεδόθη και ας αποβάλλομεν (από την Εκκλησία) όσους αποβάλλονται (πρέπει να απομακρύνονται από την Εκκλησία), ποτέ δεν θα δεχθώ σε κοινωνία όσους τόλμησαν στο σύμβολο να προσθέσουν την καινοτομία περί της εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος, όσο εμμένουν σε αυτήν την καινοτομία. Γιατί όποιος έχει κοινωνία με τον ακοινώνητο και αυτός ας είναι ακοινώνητος. Και ο θείος Χρυσόστομος εξηγώντας το, εάν κάποιος ευαγγελίζεται σε σας ενάντια σε ό, τι παραλάβετε, ανάθεμα, δεν είπε, λέγει (ο ιερός Χρυσόστομος), εάν τα αντίθετα αναγγέλλουν, ή ανατρέπουν τα πάντα, αλλά, και αν ακόμη κάτι μικρό ευαγγελίζονται ενάντια σε όσα παραλάβετε, και αν κάτι ίσως μετακινήσουν, ας αναθεματίζονται. Και ο ίδιος λέγει πάλι, μπορεί να γίνεται οικονομία όπου δεν γίνεται παρανομία ("οικονομητέον ένθα μη παρανομητέον"). Και ο Μέγας Βασίλειος στο έργο του "Ασκητικά" λέγει ότι είναι φανερή έκπτωση της πίστεως και κατηγορία για υπερηφάνια, το να αθετείς κάτι από τα γεγραμμένα ή να εισάγεις κάτι που δεν είναι γεγραμμένο, καθώς και ο Κύριος ημών Ιησούς είπε; *"τα δικά μου πρόβατα ακούουν την φωνή μου, τον ξένον δεν θα ακολουθήσουν, αλλά θα φύγουν από αυτόν, διότι δεν αναγνωρίζουν την φωνή των ξένων"* (Ιω. 10, 5). Και στην επιστολή προς τους μοναχούς (επιστολή Μεγάλου Βασιλείου "προς μονάζοντας") λέγει ότι αυτοί που προσποιητά ομολογούν την υγιή πίστη, έχουν όμως κοινωνία με όσους φρονούν διαφορετικά (τους ετεροδόξους), αυτούς, εάν τους ειδοποιήσουμε και τους ενημερώσουμε και δεν απομακρυνθούν από αυτούς, όχι μόνον να μην έχουμε κοινωνία μαζί τους, αλλά ούτε αδελφούς να τους ονομάζουμε. Και πριν από αυτόν ο θεοφόρος Ιγνάτιος στην επιστολή του προς τον άγιο Πολύκαρπο επίσκοπο Σμύρνης λέγει ότι, καθένας που λέγει κάτι αντίθετο από τα διατεταγμένα, και αν ακόμη είναι αξιόπιστος, κι αν νηστεύει, κι αν κάνει θαύματα, κι αν προφητεύει, να σου φαίνεται ως λύκος με δέρμα προβάτου, που επιδιώκει την φθορά των προβάτων. Και γιατί πρέπει να λέμε πολλά, όλοι οι διδάσκαλοι της Εκκλησίας, όλες οι σύνοδοι, όλες οι θείες γραφές μας προτρέπουν να αποφεύγουμε τους ετεροδόξους (ετερόφρονες), και να απομακρυνόμαστε από την κοινωνία μαζί τους. Όλους αυτούς εγώ να τους περιφρονήσω και να ακολουθήσω αυτούς που νόθευσαν το Σύμβολο της Πίστεως, εισάγοντας και τον Υιό ως δεύτερον αίτιον του

Αγίου Πνεύματος. Γιατί και τα υπόλοιπα ατοπήματά τους πέρα από το συγκεκριμένο βεβαίως, εκ των οποίων ατοπημάτων έστω και ένα μόνον ήταν ικανό να μας φέρει σε διάσταση. Να μην το πάθω αυτό ποτέ, Παράκλητε αγαθέ, να μην ξεπέσω έτσι από τον εαυτό μου και από τους κατάλληλους και πρέποντες λογισμούς. Κατέχοντας την διδασκαλία σου (την αγιοπνευματική) και των μακαρίων ανδρών που ενεπνεύστησαν από Σένα, θα προσέθετα τον εαυτόν μου μαζί με τους αγίους Πατέρες μου, αν μη τι άλλο αποκομίζοντας από αυτούς την ευσέβεια.

Τούτο το Σύμβολο απαιτούμεν από σας, φίλοι, την καλή παρακαταθήκη δηλαδή των Πατέρων μας, που συγκεντρώθηκαν στην δική μας βασιλική πόλη (εννοεί τους αγίους Πατέρες που συγκεντρώθηκαν στην Βασιλεύουσα και συνέταξαν το Σύμβολο της Πίστεως Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως, το γνωστό μας Πιστεύω). Αποδώσατε λοιπόν αυτό (το Σύμβολο), όπως το παραλάβατε από εμάς. Αν κάποιος από εσάς σας εμπιστεύθηκε μία παρακαταθήκη, δεν θα παραδώσατε την ίδια, όπως την παραλάβατε; Αποδώσατε λοιπόν και το Σύμβολο των Πατέρων, όπως το παραλάβατε.. δεν δέχεται προσθήκη, δεν δέχεται μείωση. Έχει κλειστεί και σφραγιστεί από αυτούς (τους Πατέρες), και όσοι τολμούν να επιφέρουν σε αυτό καινοτομίες, απομακρύνονται, και όσοι διαφορετικά από αυτό πράττουν έχουν ευθύνες. Σας φαίνεται ότι είναι μικρό πράγμα η γινομένη προσθήκη της λέξεως, και λίγο να μιλήσουμε για αυτήν; αν λοιπόν, έστω και μικρόν (το θεωρείτε), την αφαιρέσετε εν θα έβλαπτε σε τίποτε, αλλά μάλλον θα ωφελήσει τα μέγιστα, διότι θα συνενώσει όλους τους Χριστιανούς. Αλλά (η προσθήκη) αποτελεί μέγα γεγονός και πολύ πρέπει να συζητήσουμε για αυτήν. Επομένως εμείς δεν αμαρτάνουμε μιλώντας πολύ για το ζήτημα αυτό. Για κάποια οικονομία έγινε η προσθήκη; για οικονομία ας αφαιρεθεί πάλι, για να δεχθείτε αδελφούς που νοιώθουν σπαραγμό ψυχής και δίνουν μεγάλη σημασία στο να γίνει αγάπη. Σας παρακαλούμε λοιπόν, πατέρες και αδελφοί και εντιμώτατοι κύριοι (οι χαρακτηρισμοί αυτοί απευθύνονται στους Λατίνους), όπως και πρωτύτερα σας παρακαλέσαμε, για τα σπλάγχνα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού που μας αγάπησε, αν και είμαστε αχρείοι και αμαρτωλοί και σε απόγνωση, και την ψυχή Του προσέφερε για χάρη μας, ας επανέλθουμε στην καλήν συμφωνίαν που είχαμε πρωτύτερα μεταξύ μας και με τους αγίους Πατέρες, όταν όλοι λέγαμε τα ίδια, και δεν υπήρχε ανάμεσά μας κάποιο σχίσμα. Ας αναγνωρίσει ο ένας τον άλλον ως αδελφόν. Ας σεβασθούμε τους κοινούς μας Πατέρες. Ας τιμήσουμε τις αποφάσεις τους. Ας φοβηθούμε τις απειλές τους. Ας φυλάξουμε τις παραδόσεις, ώστε

ομοθυμαδόν με ένα στόμα και μία καρδιά να δοξάσουμε το πάντιμον και μεγαλοπρεπές όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν".